

Avaluació qualitativa
dels serveis i equipaments

ALMUSSAFES

PART 4
CONCLUSIONS

L'objectiu final d'aquest diagnòstic participatiu ha estat polsar l'opinió, contrastar i consensuar recomanacions de millora

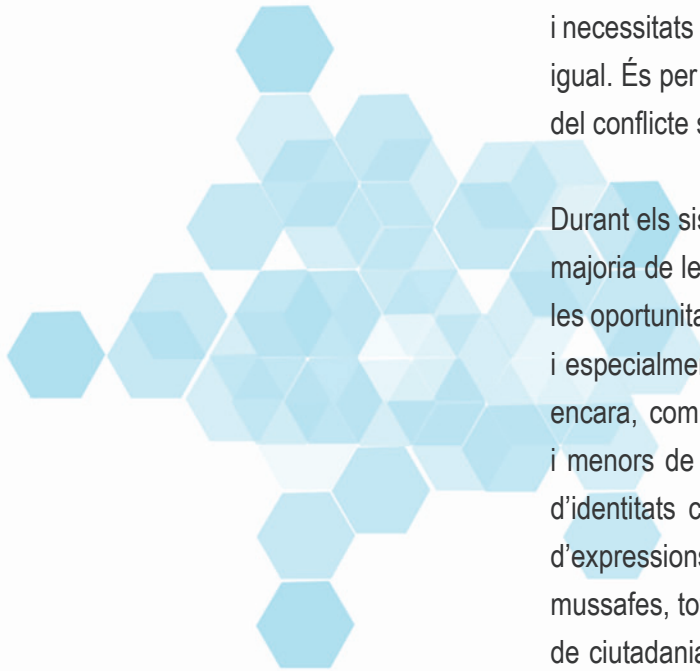
2.6 Conclusions

En aquests fulls s'ha fet una descripció crítica de les polítiques públiques que es practiquen en la ciutat d'Almussafes, centrada en el que es fa globalment, sense entrar a descompondre les activitats per serveis i equipaments. Es tractava de cercar l'ajust de l'acció pública a les necessitats percebudes ara i ací. Perquè avaluar és una mesura de control entre la disposició i la necessitat, entre el previst i el realitzat. Avaluar és, senzillament, observar i escoltar: els objectius perseguits són l'aprenentatge, escoltar i aprendre'n uns dels altres, la qual cosa contribueix a millorar les polítiques públiques que se'n beneficien de l'opinió ciutadana i dels professionals que les administren. És, també, una forma de rendir comptes (de transparència i responsabilitat públiques), d'aprofundir en la democràcia i de legitimar la representativitat política. Perquè la definició genèrica de participació ciutadana al·ludeix a les experiències i processos que involucren la ciutadania.

L'ajuntament d'Almussafes s'ha compromès amb el seu Reglament Orgànic Municipal en afavorir la democràcia participativa, en particular, a l'hora d'enfocar aquest encàrrec, prescrivint que el diagnòstic dels serveis es fera mitjançant una metodologia participativa, que n'afavorira la vinculació veïnal més àmplia possible, "d'interès en ulteriors iniciatives, més estratègiques, com ara la construcció del model de ciutat". Així s'ha fet.

Enguany, alhora que es realitzava un procés de control i avaluació de la qualitat (realitzat aquest estiu mitjançant una enquesta per mostreig estàndard) s'ha posat en marxa complementàriament i per primera vegada, un procediment d'avaluació qualitativa. Si la metodologia quantitativa és útil per treure dades numèriques del grau de satisfacció dels serveis i comparar-los d'un any amb l'altre, per controlar-ne l'evolució, els mètodes qualitius aporten respostes profundes, com ara: explorar els aspectes que es donen per descomptat, com a evidents; captar raonaments d'usuaris i professionals dels serveis; i sobretot, conèixer els motius de satisfacció/insatisfacció; latents o expressius, els significats de l'acció pública, per tal de descobrir-ne potencialitats. I d'això tracta el que ací s'exposa.

De manera que l'objectiu final d'aquest diagnòstic participatiu ha estat polsar l'opinió, contrastar i consensuar recomanacions de millora, resultat de la confrontació en el relat dels actors, públics i particulars, individuals i col·lectius, perquè la ciutat és un espai de confrontació de visions i d'interessos en conflicte.

Hi ha segments de la població més influents que altres, com n'hi ha interessos i necessitats presents i visibles que són considerades i ateses de manera desigual. És per això que l'objectiu de l'acció de govern és la gestió democràtica del conflicte social, i no la mera participació formal.

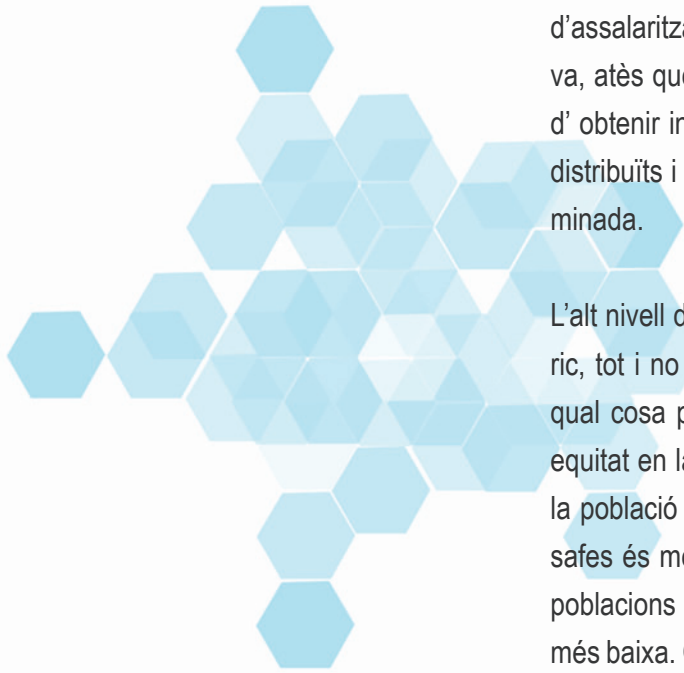
Durant els sis mesos del procés de diagnòstic s'ha fet un esforç per captar la majoria de les visions, les centrals i les marginals en la distribució del poder i les oportunitats, fent èmfasi en les cohorts d'edat majoritària, de 20 a 65 anys, i especialment dels col·lectiu de dones i joves. Hi ha segments per explorar encara, com ara la quarta edat, l'adolescència i altres dependents (infants i menors de 18 anys). S'han captat els discursos dels integrats i forasters, d'identitats centrals i subordinades, tot procurant-hi considerar la pluralitat d'expressions socials, ideològiques, religioses i de pensament. Tots són Almussafes, tots hi tenen el mateix dret a les oportunitats i d'altres drets bàsics de ciutadania, com l'accés a informació veraç i a participar en les decisions que puguin afectar el seu futur.

Almussafes és com una illa segons els indicadors de renda familiar, desigualtat social i econòmica i també de distribució equitativa de la renda entre la població.

Les dades i l'observació empírica indueixen a pensar que Almussafes és com una illa, en moltes dimensions. Hi ha moltes dades que confirmen que el que passa ací no passa en altres llocs. Sabíem que el canvi social que s'ha produït amb la instal·lació de la planta automobilística Ford, hi ha generat recursos públics per atendre necessitats socials, educatives, culturals, festives, lúdiques, etc... que amb les associacions i els sistemes de socialització bàsica han afrontat un procés d'absorció i d'integració social formidables, atès el creixement poblacional esdevingut en poques dècades. És una població en creixement constant i intens per immigració: hi compta mil persones més que fa 10 anys. Dos mil més que ara fa vint anys i tres mil més que ara fa trenta anys.

En aquest poble tan dinàmic de la Ribera, el repte d'acollir una quantitat enorme de persones s'ha resolt de manera satisfactòria, tant en termes de qualitat de vida com en dades d'igualtat d'oportunitats. Almussafes és com una illa (de benestar relatiu) segons els indicadors de renda familiar, desigualtat social i econòmica i també de distribució equitativa de la renda entre la població.

En les necessitats socials bàsiques, com ara l'accés a la vivenda i al treball, les dades corroboren aquesta percepció, justificada, de disposar d'una alta qualitat de vida, cohesió social i, ateses les circumstàncies, d'integració, gràcies, com s'ha vist als sistemes de socialització i d'acolliment dels nouvinguts. Comptar amb unes

És un poble industrial que sembla rural, perquè es valora la proximitat dels vincles familiars i solidaris.

dades altíssimes de població activa, i sobretot, d'unes dades molt elevades d'assalarització són causa, i efecte alhora, d'aquesta valoració global positiva, atès que en una "societat salarial", com la que vivim, el salari és una via d'obtenir ingressos, i també la condició a partir de la qual els individus són distribuïts i inserits en l'espai social. N'assumeixen una identitat social determinada.

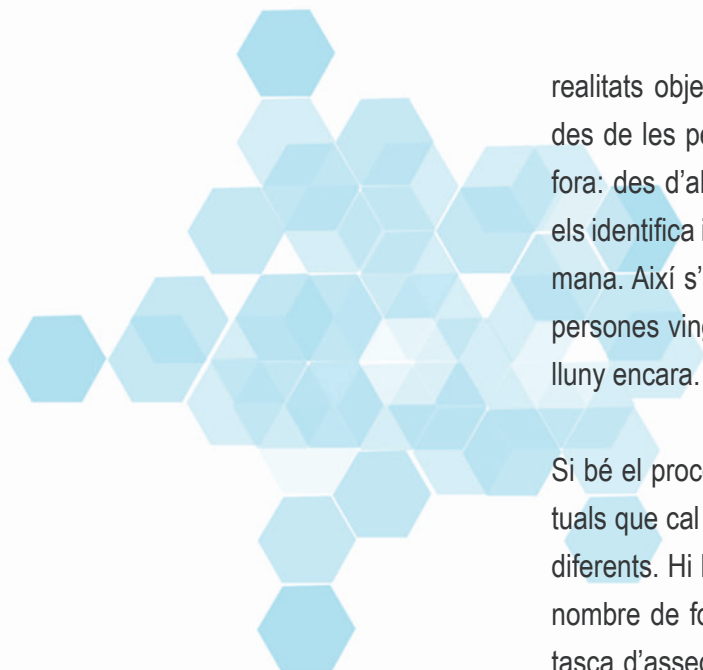
L'alt nivell d'ocupació i dels ingressos familiars fa pensar en que és un poble ric, tot i no ser un poble de rics, ni de concentració elevada de la renda, la qual cosa pot significar un baix nivell de desigualtat social. Pel que fa a la equitat en la distribució de la renda: si en els pobles de les rodalies l'1 % de la població sol posseir més del 10% de la renda disponible global, a Almussafes és més baixa la concentració, del 7,04%. Si ho comparem amb altres poblacions industrials, com ara Vila-real (14,20%) o Alcoi (11,62%), també és més baixa. Observat amb un altre indicador estàndard del grau de desigualtat, com és el coeficient Gini, entre el 0 (màxim nivell d'igualtat) i l'1 (màxim nivell de desigualtat), Almussafes mostra un coeficient del 0,39. Baixa desigualtat i poder adquisitiu més alt, atesa la regularitat i importància dels salaris: són uns 2,000€ per any més que a Benifaió; 2,300 més que Silla o 2,700 més que Alginet.

La població d'Almussafes és com és, sens dubte, per disposar d'un parc industrial d'èxit al seu terme. I també, per ser qui -i com- són, una barreja d'origens socials, territorials i culturals, que no renunciem als trets culturals propis, la qual cosa permet integrar i alhora enllestir una identitat-projecte respectuosa amb la història i compromesa amb la sostenibilitat cultural i fins i tot idiomàtica.

No és una ciutat dormitori. És un poble industrial que sembla rural, perquè es valora la proximitat dels vincles familiars i solidaris. "Tiene eso de bueno, que es un pueblo grande". "Perquè ha mantés la mentalitat de poble".

Un avantatge és troba en la diferència amb la capital (València); i una altre, paradoxalment, també en la proximitat a València, per a les interaccions de la vida quotidiana, socials, laborals. Cal remarcar que una gran part de les ocupacions de la població no són industrials (ni operaris de planta ni enginyers) sinó del sector serveis, del sector primari o terciari, i que treballen en l'àrea metropolitana o en la comarca de la Ribera.

La substància, la identitat, local, és una construcció social, com el sentiment de pertinença o la percepció del territori. La identitat local s'enllesteix des de

Almussafes és Ford i si està la fàbrica en el poble, no hi pot mancar mai el treball.

realitats objectives i des de qüestions més intangibles, atès que s'assoleix des de les percepcions col·lectives dels seus habitants, cap endins, i cap a fora: des d'allò que els caracteritza en comparació als altres, des d'allò que els identifica i diferencia, que els fa singulars i alhora que els integra i els agermana. Així s'edifica la població d'Almussafes amb la concurrència de moltes persones vingudes de fora, com les de Benifaió que es casen ací, o de més lluny encara.

Si bé el procés d'integració social ha estat exemplar, n'hi ha situacions puntuals que cal considerar i prevenir, com ara els tics xenòfobs amb els qui són diferents. Hi ha algunes persones, com s'ha vist, que consideren excessiu el nombre de forasters: "No soc racista, però els forasters..." Els forasters i la tasca d'assegurar la preferència local, sovint porta a raonaments exagerats. Forasters, s'ha dit, significa casos diversos, tot i que hi ha un marc explicatiu difós en barris perifèrics de grans ciutats, en què els sectors més intolerants es reproduïxen fàcilment, que vénen a legitimar la discriminació racial i l'odi als més desafortunats i dèbils.

Eliminada la gratuïtat en l'oferta de serveis locals, una cosa és discriminar positivament la població en la inscripció dels programes en serveis municipals, tot assegurant el dret que tenen a accedir en condicions d'igualtat als serveis, i una altra l'exclusió. La prioritat també provoca esclatxes i subterfugis d'accés puntual.

El segon marc interpretatiu de la realitat que s'ha analitzat refereix al principal motiu de preocupació ciutadana: el treball. Una preocupació un pèl desmesurada, aparentment, vistes les dades de l'atur municipal, què són relativament baixes (10,88%, en 2014): només 1/3 de l'atur de la comarca o del País. Aquestes dades porten a pensar que estem també en una illa d'oportunitats, tot i que hi ha esquemes mentals que poden afectar l'avaluació general objectiva. Si en molts altres municipis estarien contents amb una taxa d'atur del 10%, ¿per què ací és el motiu primer de preocupació? Quina explicació hi ha?

D'una banda, la certesa del descens objectiu de la qualitat (precarietat) i estabilitat laboral que condiciona la inserció social d'una generació de joves: la incertesa, el temor a la mobilitat social descendent que condiciona la inserció social de les fills/filles en condicions semblants a les de la generació anterior. I d'una altra banda, a l'associació positiva entre Almussafes i Ford (residència i treball pròxim, real, cert). Eixa creença es basa en la consciència general que Almussafes és Ford i si està la fàbrica en el poble, no hi pot mancar mai

el treball als del poble. “Amb el polígon que tenim, hauríem d’estar tots empleats”. Per això, ¿caldría obligar Ford a que tingueren prioritat els del poble a l’hora de treballar?

¿Quin marge de maniobra té l’ajuntament, quines competències legals? En polítiques actives d’ocupació, cap ni una: li corresponen a la Generalitat. Tot i això, s’ha posat en marxa un Pla Estratègic de Foment de l’Ocupació, molt ben dotat (amb 425.000€ en 2015), més que cap altre municipi. Els incentius ja han donat fruits, però, no han donat cap nou contracte en la Ford, ha estat en altres empreses i sectors. També continua planant el discurs de la tar-do-modern per explicar que s’ha aprofundir més i més en el creixement infinit del parc industrial i en el consum dels recursos, des de l’oposició llocs de treball- sostenibilitat ambiental. Com si fora automàtic, ampliar i crear llocs de treball. Molts polígons de la comarca en desmenteixen eixa creença. Ací cal preguntar-se si no hi ha cap altra alternativa a l’ampliació del polígon?

Hi cal pensar en un model de benestar sostingut a llarg termini si es pretén assegurar la sostenibilitat econòmica, social i cultural, del model de ciutat.

Hi cal pensar en un model de benestar sostingut a llarg termini. La gran dependència de la població del parc industrial és elevada, i relativament alta de la factoria Ford, tot i que la dimensió simbòlica és una dimensió que no s’ha d’obviar, per la qual cosa s’haurà de considerar en la mirada prospectiva a llarg termini si es pretén assegurar la sostenibilitat econòmica, social i cultural, del model de ciutat.

El tercer marc mental analitzat refereix a la invisibilitat de la discriminació de gènere en el mercat laboral, la qual cosa és la clau explicativa de la naturalitat amb la que es valora –i es torna invisible- la desigualtat, si és per raons de sexe. Si les dades de la desigualtat de renda, del mercat laboral ens ofereixen una posició relativa positiva del municipi, la metàfora illenca, la perspectiva de gènere contradiu la complaença en la situació idíl·lica descrita. ¿Què fa pensar que no hi ha desigualtat? Si eres dona, les probabilitats de treball són menors, tant escasses com als altres pobles. L’anàlisi del procés d’emancipació i la relació entre capacitat adquisitiva dels joves i cost de la vida també apunta que, especialment per als joves, el cost de la vida i els cost més alt (25%) en els lloguers d’habitatge, no els permet imaginar un projecte de vida ple de flors i violes. Si no de molta incertesa.

Pel que fa als equipaments i serveis municipals, s’ha vist que són d’una altra escala, que tenen i atenen, una població de dimensions molt superior, de centre-capital comarcal de fet, bé siga, en l’educació amb una dotació presupostària anual formidable), en la cultura, en esports (d’1 milió; 1,5 i d’1,4

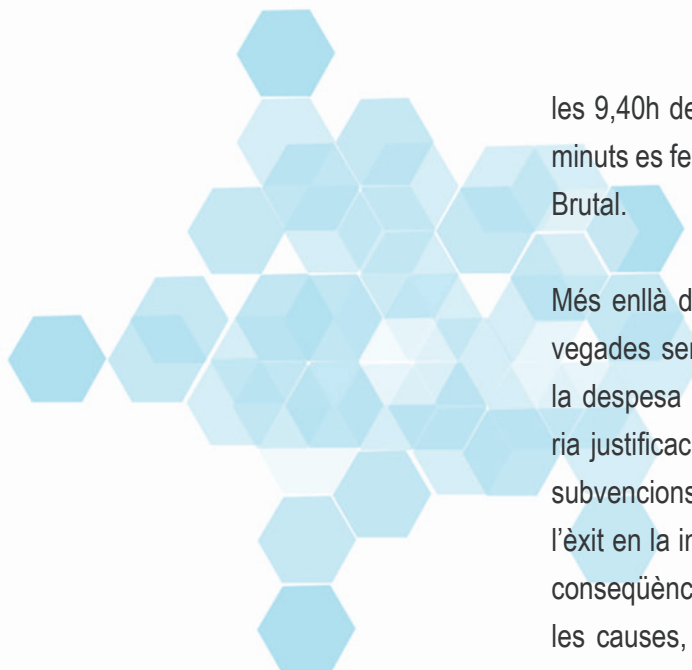
milions d'euros, respectivament). Els ingressos esdevinguts per l'activitat econòmica al parc industrial hi ajuda de manera significativa (5 milions anuals) a disposar de més serveis que altres pobles; més finançament i més professionals per a gestionar-los i tal com s'ha vist, a preservar un nivell de benestar, de qualitat de vida percebuda, relativament superiors al del seu entorn.

És una illa en comparació i metafòricament també pel que fa a la comunicació en transports públics. És un poble ric, però no és de rics; un poble on no hi ha desigualtats, però discriminació i pobresa n'hi ha, tot i ser en proporcions menors que en d'altres llocs, tot i que de vegades siga invisible. Bona prova d'això és el milió d'euros que es destina cada any a serveis de benestar social, a atendre, resoldre, combatre i prevenir desigualtats socials; a ajudar a superar situacions d'emergència i necessitats bàsiques de les famílies.

Cada any es destina un milió d'euros a serveis de benestar social, a atendre, resoldre, combatre i prevenir desigualtats socials.

L'anàlisi ofereix un diagnòstic general de satisfacció en els serveis i equipaments, en els parcs i en les festes... els equipaments més ben considerats guarden una relació directa amb el nivell d'ús i amb el pressupost: cultura i festes, activitats d'esportives i joves, etc... és més invisible l'acció social, preventiva i assistencial dels serveis socials i, paradoxalment, cobra popularitat i interès la formació de persones adultes, un centre educatiu de referència de la Generalitat que hi realitza una funció clau en la inserció social, tant dels nouvinguts com ara dels joves que abandonaren els estudis abans d'hora: el grup més nombrós de l'alumnat (41%) del passat curs tenia entre 18 i 29 anys. Si els menors de 20 anys és un grup considerable entre l'alumnat de l'EPA, n'hauria de ser considerada no com una despesa sinó com una inversió en capital cultural, a llarg termini, com una inversió en prevenció de la desigualtat social, ja que és molt probable que els joves que tornen al sistema educatiu formal, deixen de ser població de risc d'exclusió social –i motiu d'ajudes bàsiques- durant les dècades posteriors.

Una bona part de les queixes estan relacionades amb els efectes de l'èxit de l'ús, de la massificació en els usos dels serveis: per matricular-se a l'EPA hi ha cues des de les 6 del matí: només hi ha 540 places. Més del 20% de la població s'ha inscrit en alguna activitat esportiva: l'any 2013 es van registrar més de 200.000 assistències a les activitats esportives (rècord històric). El dia 18 de setembre de 2013 dia d'inscripció en les activitats esportives per a empadronades, entre les 9 i

La diversitat, la complexitat, la incertesa i el conflicte s'han de considerar en els processos de presa de decisions i en les formes de govern.

les 9,40h del matí, s'atengueren sol·licituds de 700 persones. En només 40 minuts es feren els formularis d'inscripció de quasi el 10% de la població total. Brutal.

Més enllà de les dades, hi ha un altre marc mental que es reproduïx, de vegades sense massa fonaments, que refereix als excessos, a l'alegria en la despesa i la contribució fiscal, tot i que l'observació no sempre hi trobaria justificació. S'expressa sovint en la suposada generositat en administrar subvencions, com ara en el cas d'associacions, una altra clau explicativa de l'èxit en la integració social. La metàfora del pare ric, fill tonto, al·ludeix a les conseqüències i es limita als efectes. L'anàlisi dels discursos en desvelarà les causes, i una la desigual distribució de responsabilitats. I un esquema mental simbòlic: autoritarisme envers els fills malcriats? N'apunta, sobretot, a opcions de canvi (més educació cívica) a dissenyar i concebre, les polítiques públiques des de la participació ciutadana, per afavorir processos i instàncies de codecisió, per millorar l'eficiència i l'eficàcia públiques.

Una bona mostra del nou paradigma, en la participació, en la interacció cívica i en la despesa, ha estat l'acte festiu més ben valorat en 2014: La festa de les quintes. El pati de l'escola, ple de gom a gom, 1538 persones en taules, agrupades per anys, segons l'any de naixement, i identificades amb samarretes distintives. De la quinta del 1939 fins la de 1999. L'ajuntament només hi posava taules, cadires i poca cosa més. Un grup de joves de 20 anys han estat capaços, sense voler, de mostrar un exemple d'un nou paradigma. Han inaugurat una nova tradició festiva. Les crítiques, dels pares i dels fills, són oportunitats d'or per a millorar l'acció pública.

La diversitat, la complexitat, la incertesa i el conflicte s'han de considerar en els nous models de governabilitat, la qual cosa hauria de capgirar la posició dels poders públics en els processos de presa de decisions i en les formes de govern: representen els desitjos, els interessos, la confiança i les esperances de la ciutadania, tot i que la població no és uniforme, sinó diversa, contradictòria i complexa.

Comptat i debatut, en aquest informe s'han deixat caure idees i propostes aportades per uns o altres, amb consensos o dissensos, que poden ser d'interès considerar, tot i això, en farem un llistat sintètic de recomanacions puntuals, tot seguit.

2.6.1 Recomanacions

Considerant que s'ha previst estudiar un pla municipal de participació ciutadana, hi ha consens en atendre aquesta perspectiva en la planificació urbana i en altres dimensions de la vida local, com ara:

1. Dissenyar un pla d'igualtat (polítiques de gènere i d'inclusió social)
2. Repensar i introduir canvis en el format de la festa de les paelles, els sopars de gala massius i gratuïts, afavorint la participació associativa en el disseny i en l'organització.
3. Repensar la política de preus públics, per tal d'evitar l'excedent de consum (diferència entre disposició a pagar i pagada) mantenint la gratuïtat dels serveis bàsics i estratègics o d'interès general.
4. Considerar les famílies monoparentals entre el col·lectiu d'interès per a discriminar positivament en els serveis i impostos municipals.
5. Continuar la promoció en les ajudes al lloguer de joves i posar en marxa mesures que activen l'oferta d'habitatges (deshabitats, solars i parcel·les)
6. Estudiar la possibilitat d'ampliar grups i oferta en idiomes (C1 i C2) i ampliar l'horari a la franja de matins en l'EPA, la qual cosa afavoreix la inscripció de les dones desocupades.
7. En el Pla de foment de l'ocupació, estudiar l'oportunitat d'endegar complementàriament un programa d'incentius temporals (beques) a la inserció laboral de nous també per diplomats, graduats o llicentitats.
8. Afavorir el dinamisme del comerç, impulsant un pla d'acció d'ordenació comercial i reviscolament del centre històric (Mercat); creació d'una targeta local de fidelització (semblant a les que hi ha en Alzira i Vila-real) per vehicular transferències municipals i reduir la fuga de despesa comercial.
9. Redefinir la xarxa local d'intercomunicació wifi, per incrementar l'ús; afavorir la comunicació descendent i ascendent amb l'ajuntament; i la inter-comunicació horitzontal entre el veïnat i associacions; també, simplificar, impulsar, divulgar i formar la ciutadania en l'oferta de la teledministració.
10. Mobilitat. Incorporar la carència de transport públic en la gestió global de les comunicacions de l'àrea metropolitana: prioritat, Almussafes-Benifaió.